

Scénář: Emílie Tomaníková

„Oni všechny pozavírali, všechny pochytili a všichni dostali kolem deseti roků. Když se vrátili, žádný, žádný, ani jeden z nich si nedovolil říct, jak se tam s nimi zacházelo. Tak se báli, tak se báli...“

Když v Evropě začala druhá světová válka, byly paní Emílii Tomaníkové z Hrušky čtyři roky. Její rodiče provozovali v obci pohostinství. V říjnu jedenačtyřicátého roku si však pro tatínka přišla německá tajná policie a odvezla ho do koncentračního tábora v Mauthausenu. Toho dne viděla paní Emílie svého tatínka naposledy. Místo něj totiž vojáci přivezli zpět jen oznámení brněnského gestapa, že tatínek pobyt v koncentračním táboře nepřežil.

„Oni, když přišli říct, že ten tatínek zemřel, tak dovezli i jeho oblečení. A všechno napsané na papíře, co všechno měli. My jsme to i potom prohlíželi, protože tam v Mauthausenu byla taková rokle, a oni tam zespodu tahali ten materiál navrch. Měli na zádech desku na popruhách, kterou tahali. Samozřejmě tatínek to vydržel jen tři měsíce. Ho sebrali v říjnu a druhého února už byl mrtvý a všichni ostatní s ním taky.“

I bez tatínka musela rodina těžké časy nějak přečkat. Jako děvčátko předškolního věku přihlížela malá Emílie, jak během války prochází její rodnou vesnicí jedna armáda za druhou.

„Prošli tam všichni ti vojáci, prošli tam Rumuni, Maďaři. No Němci samozřejmě, ale ti přijeli jenom asi deseti nebo jedenácti velkými auty, schovali se do stavení a pak je odvolali. Akorát letadla bombardovala tady místní cukrovar, jinak v Hrušce nebo tak, to naštěstí ne.“

Když se s koncem války začala karta obracet, po Němcích přišli v pětačtyřicátém Rusové. Skrývali se v kopcích mezi Klenovicemi, Skalkou a Čelčicemi. Paní Tomaníková se svojí rodinou musela strávit tři dny zavřená ve sklepech.

„A myslíte, že jsme mohli vylízt, jít si lehnout do postele? No vůbec. To tam spal ten šéf jejich, generál, oni mu ještě oblíkli čisté peřiny, všechno.“

Sotva se lidé v Československu otřepali z hrůz druhé světové války, přišel osmačtyřicátý rok a komunistický převrat. Represe, zatýkání, politické procesy. Byl zaveden přidělový systém. Jídlo bylo k dostání jen na potravinové lístky. Všeho byl nedostatek. Často nebylo ani čím topit.

„Za těch komunistů, když vše bylo na lístky nějak do čtyřicátého osmého roku, tak nebylo všechno tak růžové. Na všechno jsme stáli frontu, ať bylo, co chtělo. Jestli maso, jestli prášek

na praní. To byla katastrofa někdy, když člověk měl stát ve frontě, měl děti v kočáře, a teď tam musel čekat tak hodinu. Až už mě z toho bylo úplně špatně. Neměli jsme třeba vůbec čím topit. Vůbec uhlí nám nechtěli dát, za těch komunistů.“

Politické uvolnění mohlo přinést pražské jaro v osmašedesátém roce, jenomže přišel 21. srpen a naděje na svobodný život vzaly za své. Dvě nejstarší děti paní Tomaníkové byly právě na táboře v Čekyni. Poté co zjistila, že tanky najíždí do Prahy, usoudila, že pro děti dojde i se svou nejmladší dcerkou. Když dorazily do Přerova, zjistily, že do Čekyně žádný autobus nejede, a tak se tam vydaly pěšky. Po chvíli se proti nim rozjely tanky.

„Začal vyjíždět tank, a já tady s děckem sama. Jeden tank, druhý tank, třetí tank, čtvrtý tank... ježiš, já jsem nevěděla co dělat. No stála jsem tam a čekala, co se stane. Pak ty čtyři tanky odjeli, a já jsem teda šla do té Čekyně. No a naštěstí nás manžel s dětmi odvezl v autě, a tak jsme se odtamtud dostali.“

Svobody se paní Tomaníková dočkala v roce 1989, kdy po pádu železné opony mohli lidé začít zase volně cestovat. Celá její rodina se tak mohla vydat na místo, kde zemřel jejich tatínek – do rakouského Mauthausenu. Přes všechny peripetie prožila paní Emílie plnohodnotný život. S manželem společně vychovali tři děti. Dnes se ve svém požehnaném věku těší z vnoučat a má už jen jedno jediné přání.

„Aby byl mír, aby se neválčilo, protože ta válka je strašná. Tam nehledí nikdo na nikoho. Udávají vás, zavírá se. To je na tom to nejhorší, opravdu. Abyste se měli dobře, tak jak se máte teď. Opravdu se máte dobře. Nemůžu říct, že my bychom se tak dobře měli.“